

KOHTUJURISTI ETTEPANEK

ANTONIO TIZZANO

esitatud 15. jaanuaril 2004¹

1. Käesolevas asjas heidab Euroopa Komisjon Kreeka Vabariigile ette, et jättes ouzo (aniisiviin) suhtes kehtima teiste alkohoolsete jookide suhtest kohaldatavast madalama aktsiisimäära, on rikkunud EÜ artikli 90 esimest lõigust tulenevaid kohustusi.

seid riigimakse, mis on suuremad samasugustele kodumaistele toodetele kehtestatud otsestest või kaudsetest maksudest.

I. Õiguslik raamistik

Liitagi ei kehtesta ükski liikmesriik teiste liikmesriikide toodetele selliseid riigimakse, mis võimaldaksid teiste toodete kaudset kaitset.”

Ühenduse õigusnormid

2. Teatavasti sätestab EÜ artikkel 90, et:

3. Nõukogu 19. oktoobri 1992. aasta direktiiv 92/83/EMÜ alkoholi ja alkohoolsete jookide aktsiisimaksude struktuuri ühtlustamise kohta² (edaspidi „direktiiv 92/83”) jagab alkohoolsed joogid kuude kategooriasse ja käsitleb iga kategooriat eraldi jaos: I jagu „Õlu” (artiklid 1–6); II jagu „Vein” (artiklid 7–10); III jagu „Muud kääritatud joogid” (artiklid 11–15); IV jagu „Vaheasadused” (artiklid 16–18) ja jagu „Etanool” (artiklid 19–26).

„Ükski liikmesriik ei kehtesta teiste liikmesriikide toodetele mingeid otseseid ega kaud-

1 — Algkeel: itaalia.

2 — EÜT 316, lk 21.

4. Direktiivi 92/83 artikkel 19 sätestab:

— tooted, mis võivad joogipiiritust sisaldada vesilahusena.”

„1. Liikmesriigid kehtestavad etanooli aktsiisimaksu käesolevas direktiivis sätestatud korras.

6. Direktiivi artikli 21 kohaselt „maksustavad liikmesriigid kõiki maksustamisele kuuluvaid etanoolitooted ühesuguse aktsiisimaksu määraga.”

2. Liikmesriigid kehtestavad oma maksumäärad vastavalt direktiivile 92/84/EMÜ.”

5. Direktiivi 92/83 artikkel 20 sätestab:

7. Nimetatud direktiivi artikli 22 kohaselt võivad liikmesriigid sellegipoolest „väikestes piiritusetehastes toodetud etanoolile kohaldada vähendatud aktsiisimaksu määrasid [...]” muu hulgas tingimusel, et „kõiki vähendatud maksumäärasid, mida nad kehtestada võivad, kohaldataks samamoodi etanooli suhtes, mille on nende territooriumile tarninud teistes liikmesriikides asuvad väikesed iseseisvad tootjad.”

„Käesolevas direktiivis tähendab mõiste „etanool” järgmist:

8. Lisaks sätestab artikkel 23:

— kõik tooted, mille tegelik alkoholisisaldus on üle 1,2 mahuprotsendi ja mis kuuluvad CN-koodide 2207 ja 2208 alla, isegi juhul, kui need tooted moodustavad osa tootest, mis kuulub kaupade koondnomenklatuuri teise kaubagrupi;

„Vähendatud maksumäära, mis võib langeda alammäärast allapoole, kuid ei tohi alkoholi ühtsest siseriiklikust aktsiisimaksu määrast olla üle 50% väiksem, võivad kohaldada järgmised liikmesriigid järgmistele toodetele:

— CN-koodide 2204, 2205 ja 2206 alla kuuluvad tooted, mille tegelik alkoholisisaldus on üle 22 mahuprotsendi;

1) Prantsuse Vabariik määruse (EMÜ) nr 1576/89 artikli 1 lõike 4 punktis a

määratletud rummile, mis on toodetud nimetatud määruse artikli 1 lõike 3 punktis 1 sätestatud valmistamiskohast koristatud suhkruroost ja mille lenduvate ainete sisaldus, välja arvatud etaanool ja metanool, on 225 grammi puhta alkoholi hektoliitris või rohkem ja mille tegelik alkoholisisaldus on 40 mahuprotsenti või rohkem;

„nimetusega *“ouzo”* tähistatud aniisimaiteline piiritusjook peab olema valmistatud:

— ainult Kreekas;

— selliste alkoholide segamisel, mida on maitsestatud destilleerimisel või leotamisel kasutatud aniisi- või apteegitilli seemnetega, Chiosi saarelt pärineva mastikspistaatsiaga (*Pistacia lentiscus Chia* või *latifolia*) või teiste aromaatsete seemnete, taimede ja viljadega; destilleerimise teel maitsestatud alkoholi sisaldus mahuprotsentides peab olema vähemalt 20% *ouzo* alkoholisisaldusest.

2) Kreeka Vabariik määruses (EMÜ) nr 1576/89 määratletud värvitutele aniisimaitelistele piiritusjookidele, mille suhkruisaldus liitri kohta on 50 grammi või vähem ja mille lõpptoote alkoholisisaldusest vähemalt 20% koosneb alkoholist, mida on maitsestatud destilleerimise teel traditsioonilises tsüklilise toimega 1000-liitrisel või väiksemas vaskdestillaatoris.”

See destillaat peab olema:

9. Sellega seoses tuleb meelde tuletada, et nõukogu 29. mai 1989. aasta määruse (EMÜ) nr 1576/89, millega kehtestatakse piiritusjookide määratlemise, kirjeldamise ja esitlemise üldeeskirjad³ (edaspidi „määrus nr 1576/89“), artikli 1 lõike 4 alapunkti 0 punktis 3 oli juba varem sätestatud, et:

— saadud destilleerimise teel traditsioonilises tsüklilise toimega 10000-liitrisel või väiksemas vaskdestillaatoris,

— alkoholisisaldusega mitte alla 55% ning mitte üle 80%.”

3 — EÜT L 160, lk 1.

10. Lisaks tuleb märkida, et nõukogu 19. oktoobri 1992. aasta direktiiv 92/84/EMÜ alkoholi ja alkoholsete jookide aktsiisimäära ühtlustamise kohta⁴ (edaspidi „direktiiv 92/84“) kohustab liikmesriike mitte kehtestama teatavatest künnistest madalamaid maksumäärasid. Artikli 3 lõige 1 näeb ette:

Vähendatud maksumäär, mis võib langeda alla alammäära, ei tohi langeda etanooli ühtsetest riiklikest määradest üle 50% alla-poolle. *Ouzo* peab olema värvitu ja selle suhkruisaldus ühe liitri kohta peab olema 50 grammi või vähem“.

Liikmesriigi õigusnormid

„Alkoholi ja [vahetoodetes, veinis ja õlles] alkoholsetes jookides sisalduva alkoholi aktsiisimaksu alammäär on alates 1. jaanuarist 1993 550 eküüd puhta alkoholi hektoliitri kohta“

12. Kreeka Vabariik võttis direktiivi 92/83 oma õiguskorda üle seadusega nr 2127/93.

11. Lõpuks täpsustab sama direktiivi artikli 7 lõige 1:

13. See seadus kehtestab aktsiisimaksu baasmääraks 293 709 Kreeka drahmi (võrdub 861, 949 euroga) saja liitri puhta alkoholi kohta, kuid sama seaduse artikkel 26 vähendab *ouzo* puhul maksumäära 50 protsendini baasmäärast.

II. Asjaolud ja menetlus

„Kreeka Vabariik võib kohaldada vähendatud aktsiisimäära etanoolile, mida tarbitakse Lesbose, Chiose, Samose, Dodekaneeside ja Küklaadide piirkonnas ja järgmistel Egeuse saartel: Thásos, Põhja-Sporaadid, Samothráki ja Skyros.

14. Olles saanud eraisikutelt mitmeid kaebusi, milles heideti ette, et Kreeka ametivõimud kohaldavad *ouzo*'le soodsamat maksumäära džinni, viina, viski, rummi, *tequila* ja arakiga võrreldes, ning olles eelnevalt küsinud mainitud ametivõimudelt selgitust, esitas komisjon 16. detsembril 1998 Kreeka Vabariigile märgukirja EÜ artikli 90 rikkumise kohta. Saadud vastusega mitte rahule

4 — EÜT L 316, lk 29.

jäädes esitas komisjon 10. augustil 1999 põhjendatud arvamuse, milles kutsus Kreeka Vabariiki võtma vajalikud meetmed väidetava rikkumise lõpetamiseks. Kuna Kreeka Vabariik keeldus põhjendatud arvamuse järgimiseks vajalikke meetmeid võtmast, esitas komisjon 6. detsembril 2001 käesolevas asjas hagiavalduse.

15. Komisjon ja Kreeka Vabariik esitasid Euroopa Kohtule kirjalikud märkused.

17. Vastuseks neile küsimustele esitasid komisjon ja nõukogu oma kirjalikud märkused vastavalt 17. aprillil ja 5. mail 2003.

18. Komisjon ja Kreeka Vabariik võtsid osa ka 16. septembri 2003. aasta kohtuistungist.

19. 6. mail 2002 esitatud taotluses avaldas Ühendkuningriik soovi astuda menetlusse komisjoni nõuete toetuseks. Kohtu president andis loa menetlusse astumiseks 25. juulil 2002. Sellegipoolest ei esitanud Ühendkuningriik menetluse käigus kirjalikke märkusi ega osalenud 16. detsembri 2003. aasta kohtuistungil.

III. Õiguslik analüüs

16. 4. aprilli 2003. aasta kirjas palus Euroopa Kohus komisjonil täpsustada, kas viimase poolt oma hagi toetuseks esitatud argumentid ei sea kahtluse alla direktiivi 92/83 artikli 23 lõike 2 kehtivust. Kohus tegi ka nõukogule ettepaneku esitada omapoolsed märkused kõnealuses küsimuses. Lisaks küsis Euroopa Kohus komisjonilt, kuidas oleks Kreeka Vabariik saanud rakendada direktiivi 92/83 mainitud artiklit ilma EÜ artiklit 90 ja direktiivi 92/84 rikkumata, kuna viimane kehtestab minimaalsed alkoholi ja alkohoolsete jookide aktsiisimaksu määrad. Lõpuks palus Euroopa Kohus komisjonil teatada, kas ja kuidas on Prantsuse Vabariik kasutanud direktiivi 92/83 artikli 23 lõikes 1 antud võimalust.

A. Vastuvõetamatus kohtueelse menetluse hilinenud algatamise tõttu

Poolte argumentid

20. Kreeka Vabariik väidab, et võttis vaidlusaluse maksurežiimi vastu 1993. aastal, järgi-

des täielikult direktiivi 92/83 artikli 23 lõiget 2 ja teatades sellest kohe komisjonile vastavalt sama direktiivi artiklile 29. Komisjon ei esitanud ühtegi vastuväidet ning väljendas alles 28. aprilli 1997. aasta kirjas kahtlust, kas nimetatud režiim on kooskõlas EÜ artikliga 90.

Hinnang

21. Kreeka valitsus leiab, et asjaolu, et komisjon ei algatanud liikmesriigi kohustuste rikkumise menetlust, kuigi teadis liimesriigi vaidlustatud õigusnormist juba alates aastast 1993, kujutab endast hea usu, õiguspärase ootuse ja õiguskindluse põhimõtete rikkumist.

22. Komisjon ei jaga seda seisukohta. Komisjon on seisukohal, et tal on laiaulatuslik kaalutusõigus mitte ainult selles osas, millal esitada EÜ artikli 226 teises lõigus ettenähtud hagi, vaid ka osas, kas on kohane algatada vastav kohtueelne menetlus. Täpsemalt pidas komisjon käesoleval juhul kohaseks tegutseda kolmanda, huvitatud isiku taotluse saamisel. Komisjon lisab, et igal juhul ei saa liikmesriigid õigustada asutamislepingu sätetega vastuolus olevate õigusnormide jõusse jätmist liikmesriigi kohustuste rikkumise hagi hilinenud esitamisega.

23. Mulle tundub, et selles küsimuses on ühenduse kohtupraktika tuntud ja väljakujunenud suundumustega paremini kooskõlas komisjoni seisukoht.

24. Nagu komisjon on välja toonud, tuleneb kõnealusest kohtupraktikast, et komisjoni pädevuses on otsustada, kas ja millal on kohane hagi esitamine EÜ artikli 226 teise lõigu alusel,⁵ ning samuti kas võiks olla kohane sama artikli esimeses lõigus nimetatud kohtueelse menetluse algatamine.⁶ Tundub, et see tähendab ühtlasi selgelt, et komisjonile peab kuuluma ka diskretsiooniõigus seoses kohtueelse menetluse algatamisega.

25. Lisaks tooksin välja, et Kreeka valitsuse argument on samaväärne aegumistähtaja kehtestamisega komisjoni pädevusele algatada nimetatud menetlus ja järelikult ka nimetatud pädevusele ajalise piiri kehtesta-

5 — Vt mh 10. detsembri 1968. aasta otsus kohtuasjas 7/68: komisjon v. Itaalia (EKL 1968, lk 561); 14. detsembri 1971. aasta otsus kohtuasjas 7/71: komisjon v. Prantsusmaa (EKL 1971, lk 1003, punktid 5 ja 6); 10. aprilli 1984. aasta otsus kohtuasjas 324/82: komisjon v. Belgia (EKL 1984, lk 1861, punkt 12) ja viimasena 10. mai 1995. aasta otsus kohtuasjas C-422/92: komisjon v. Saksamaa (EKL 1995, lk I-1097, punkt 18).

6 — Vt mh 14. veebruari 1989. aasta otsus kohtuasjas 247/87: Star Fruit v. komisjon (EKL 1989, lk 291, punkt 11).

misega; ajalise piiri, millest ei ole märkigi õigustekstides ja mida ei või implitsiitselt tuletada, isegi mitte hea usu, õiguspärase ootuse või õiguskindluse põhimõtetest.

B. Liikmesriigi vaidlustatud meedet õigustava ühenduse õigusnormi olemasolu puudutav esmane küsimus

1. Poolte argumendid

26. Seda kinnitab tõsiasi, et Euroopa Kohus on pööranud tähelepanu nendest põhimõtetest tulenevatele nõuetele, kuna tal on olnud põhjust märkida, et „teatavatel tingimustel võib EÜ asutamislepingu artikliga 169 [nüüd EÜ artikkel 226; kuid minu arvates võib sama öelda ka menetluse algatamisega liigselt viivitamise kohta] kehtestatud kohtueelse menetluse liigne kestus muuta komisjoni argumentide ümberlukkamise asjaomase liikmesriigi jaoks raskemaks ja rikkuda seega kaitseõigusi”.⁷

27. Seetõttu on kostjaks oleva liikmesriigi ülesanne tõendada, et sellised raskused on tekkinud ja et need on mõjutanud kaitseõiguste kasutamist. Aga käesolevas asjas ei ole Kreeka mitte ainult jätnud tõendamata, et sellised raskused on tekkinud, vaid ta pole neid isegi maininud.

28. Toodud kaalutluste valguses leian, et vastuvõetamatus vastuväide on põhjendamatu.

29. Nõukogu poolt 4. aprillil 2003 esitatud vastuses Euroopa Kohtu selgituste saamise taotlusele (vt eespool punkt 16) vastustas nõukogu ilma formaalselt vastuvõetamatuse vastuväidet esitamata seisukoha, et hagi esitamine käesolevas asjas ei ole sisuliselt Kreeka valitsuse tegevuse ühenduse õigusega kooskõlas olemise küsimuse alla seadmine, vaid on otsene direktiivi 92/83 artikli 23 lõike 2 kehtivuse kahtluse alla seadmine.

30. Nõukogu arvates ei ole see siiski kooskõlas asutamislepingus kehtestatud õiguskaitsevahendite süsteemiga. Nagu Euroopa Kohus on selgitanud, eristab see süsteem „menetlusi, mis toimuvad EÜ artikli 226 ja artikli 227 alusel ning on suunatud selle tuvastamisele, kas liikmesriik on rikkunud oma kohustusi, ja neid, mis toimuvad EÜ artikli 230 ja artikli 232 alusel ning on suunatud ühenduse institutsioonide poolt vastuvõetud meetmete või neil lasuvate kohustuste rikkumise kohtulikule kontrollimisele”. Neil õiguskaitsevahenditel on erinevad eesmärgid ja nende suhtes kohaldatakse erinevaid norme.⁸ Nõukogu lisab, et komisjoni poolt kohustuste rikkumise menetluse

7 — 12. septembri 2000. aasta otsus kohtuasjas C-359/97: komisjon v. Ühendkuningriik (EKL 2000, lk I-6355, punkt 28).

8 — 13. detsembri 2001. aasta otsus kohtuasjas C-1/00: komisjon v. Prantsusmaa (EKL 2001, lk I-9989, punkt 101).

raames ja seega väljaspool EÜ artiklis 230 kehtestatud aegumistähtaega oleks teise institutsiooni poolt vastuvõetud akti seaduslikuse vaidlustamise võimaldamine vastuolus õiguskindluse põhimõttega, mille kohaselt ei tohi ühenduse meetmeid lõpmatuseni küsimuse alla seada.

artikli 23 lõige 2 ei kohusta Kreekat *ouzo* le madalamat maksumäära kohaldama, vaid piirdub talle selleks võimaluse andmisega. Siit järeldub, et kuna komisjon ei teadnud *a priori*, kuidas ja millal kõnealune riik seda sätet rakendab, ei olnud tal võimalik taotleda selle tühistamist EÜ artikli 230 alusel ega algatada otsest menetlust nimetatud liikmesriigi vastu.

31. Oma vastuses Euroopa Kohtu samale selgituste saamise taotlusele vaidleb komisjon sellisele arutluskäigule vastu ja kinnitab, et tema hagi on suunatud ainult Kreeka valitsuse tegevuse vastu ning sellega ei kavatsetud mingil moel vaidlustada direktiivi 92/83 artikli 23 lõike 2 kehtivust.

33. Komisjon meenutab selle seisukoha toetuseks direktiivi 92/83 seitsmeteistkümmendat põhjendust, mille kohaselt „juhul kui liikmesriikidel on lubatud kohaldada vähendatud aktsiisimaksumäärasid, ei tohiks vähendatud määrad põhjustada konkurentsimoonusi siseturul“. Komisjoni arvates andis nõukogu selle põhjendusega liikmesriikidele üle kohustuse teha kindlaks, kas vähendatud määrade rakendamine on asutamislepinguga kooskõlas.

32. Oma algatuse ajastuse ja selleks valitud menetluse selgitamiseks viitab komisjon Euroopa Kohtu otsusele Socridise kohtuasjas. Hageja väitel tuleneb nimetatud kohtuotsusest, et isegi kui direktiivi rakendusmeetmed on asutamislepinguga vastuolus, ei tähenda see, et direktiiv ise ei ole õiguspärane; direktiiv ei oleks õiguspärane ainult juhul, kui see ei jäta liikmesriikidele piisavalt suurt kaalutlusulatust, mis võimaldab neil direktiivi üle võtta kooskõlas asutamislepingu nõuetega.⁹ See ei laiene siiski käesolevale juhtumile, sest direktiivi 92/83

34. Käesoleval juhul oli Kreekal seetõttu kohustus rakendada kõnealuse direktiivi artikli 23 lõiget 2 viisil, mis on kooskõlas ühenduse õigusega ja komisjon mõõnab, et Kreeka oleks seda teha saanud ainult selle sättega antud volituse kasutamisest loobudes.

9 — 17. juuni 1999. aasta otsus kohtuasjas C-166/98: Socridis (EKL 1999, lk I-3791, punkt 19).

35. Käsitledes vastuväidet, mille kohaselt Prantsusmaale olevat osaks saanud erikohtlemine seoses talle direktiivi 92/83 artikli 23 lõikega 1 antud samasuguse valikvõimalusega rakendada vähendatud aktsiisimäärasummale, väidab komisjon, et antud volitus tugines EÜ asutamislepingu artikli 227 (nüüd EÜ artikkel 299) lõikele 2, mis nõuab, et nõukogu võtaks vastu spetsiaalsed meetmed Prantsuse ülemeredepartemangude sotsiaalse ja majandusliku arengu soodustamiseks.¹⁰

36. Kohtuistungil kordas komisjon, et ei kavatsenud ega kavatse otseselt ega kaudselt (konkreetsemalt kohaldamata jätmise taotluse abil EÜ artikli 241 alusel) küsimuse alla seada direktiivi 92/83 artikli 23 lõike 2 õigusparasust. Sellegipoolest, isegi kui käesolevas asjas osutub hagil nimetatud toime olema, ei takista see komisjoni täielikult kasutamast temale EÜ artikliga 226 antud pädevust. Seda seetõttu, et tühistamishagi ja kohustuste rikkumise hagi teenivad erinevaid eesmärke, ja seetõttu, et asutamisleping ei sea mingeid piire komisjoni pädevusele, vaid annab talle vastupidi laiaulatusliku kaalutusõiguse. Aga eelkõige — ja see tundub olevat komisjoni argumentatsiooni keskne punkt —

kuna, isegi kui volitusnormi sisaldava teisese õiguse õigusakti suhtes esitatav tühistamishagi on aegunud, on komisjonil siiski võimalus/kohustus väita, et antud volitus on asutamislepinguga vastuolus. Ka ei saa komisjoni arvates taolise tegevuse jätkamine olla õigustatud, isegi mitte õiguskindluse põhimõtte järgimiseks.

37. Lisaks toob komisjon välja, et Euroopa Kohtul on juba varem, seoses eelotsusetaotlustega, olnud põhjust tõlgendada asutamislepingu teatavat sätet viisil, mille tõttu seadusandja on asunud seisukohale, et teisene õigus on asutamislepinguga vastuolus ja seda tuleb muuta. Kohus andis sellise tõlgenduse kohtuotsuses Barber¹¹ seoses liikmesriikidele direktiivi 86/378/EMÜ¹² artiklis 9 antud võimalusega lükata edasi EÜ asutamislepingu artiklis 119 (nüüd EÜ artikkel 141) sätestatud võrdse kohtlemise põhimõtte kohustuslik rakendamine pensioniea määramisel vanaduspensionide ja väljateenitud pensionide andmiseks. Kuna Euroopa Kohus leidis

10 — Komisjon märgib veel, et nõukogu on asutamislepingu selle sätte alusel vastu võtnud rea otsuseid (nt komisjoni 18. veebruari 2002. aasta otsus 2002/166/EÜ (EÜT L 55, lk 33)), millega erandina EÜ artiklist 90 volitatakse Prantsuse Vabariiki kehtestama Prantsuse ülemeredepartemangudes toodetud rummle soodsamat maksusüsteemi.

11 — 17. mai 1990. aasta otsus kohtuasjas C-262/88: Barber (EKL 1990, lk 1-1889).

12 — Nõukogu 24. juuli 1986. aasta direktiiv meeste ja naiste võrdse kohtlemise põhimõtte rakendamise kohta kutsesalastes sotsiaalkindlustusskeemides (EÜT L 225, lk 40).

selles otsuses, et EMÜ artikkel 119 ei võimaldanud seda liiki volituste andmist, otsustas komisjon, et direktiivi 86/378 teatavad sätted on osaliselt õigusvastased ja neid tuleb vastavalt muuta.¹³

38. Kreeka, kellel ei olnud kuni kohtuistungini võimalust oma seisukohti esitada, nõustus nõukogu tõstatatud vastuväidetega, lisades, et kõnealune maksusüsteem kujutab endast direktiivi 92/83 artikli 23 lõike 2 ülevõtmist täht-tähelt; et sellist sätet ei oleks saanud direktiivi lisada ilma eelnevalt kaalumata, kas see on asutamislepinguga kooskõlas; ning et on selge, et selle sätte eesmärk, mis on piirkondlike ja tavapäraste toodete kaitsmine, ei oleks saavutatav, kui — nagu väidab komisjon — seda ei saaks rakendada.

Hinnang

39. Olen peatunud poolte argumentidel mitte ainult seepärast, et just mainitud küsimus on minu arvates käesolevas asjas keskne, vaid ka seetõttu, et poolte seisukohad

13 — Vt nõukogu 20. detsembri 1996. aasta direktiivi 96/97/EÜ, millega muudetakse direktiivi 86/378/EMÜ meeste ja naiste võrdse kohtlemise põhimõtte rakendamise kohta kutsealastes sotsiaalkindlustusskeemides, preambuli 14. põhjendus (EÜT L 46, lk 20).

tõstatavad veelgi keerukama probleemi ehk selle, kuhu see küsimus peaks õiguslikult liigituma. Seda võib käsitleda kui vastuvõetavuse küsimust, kui (nagu nõukogu tundub arvavat) komisjoni kavatsus oli seda hagi esitades minna direktiivi 92/83 artikli 23 lõike 2 tühistamist taotledes mööda EÜ artiklis 230 sätestatud aegumistähtajast. Vastupidisel juhul, s.o juhul, kui tõeline eesmärk (nagu komisjon väidab) on teha kindlaks, kas Kreeka Vabariigi tegevus on õiguspärane ja kas seda võib vaidlustada hoolimata asjaolust, et see on antud sättega kooskõlas, võib see olla sisuline küsimus ja hävitada hagi aluse. Just selle latentse kahemõttelisuse tõttu analüüsin ma hagi vastuvõetavust ja põhjendatust eraldi.

40. Sellest lähtuvalt leian, et nimetatud kahemõttelisust on võimalik kohe lahendada, lükates tagasi nõukogu seisukohad, nagu ma järgnevalt selgitan.

41. Nagu öeldud, on see vastuväide sündinud kahtlusest, et käesolev hagi on algatatud liikmesriigi kohustuse rikkumise menetluse varjus direktiivi 92/83 artikli 23 lõike 2 õiguspärasuse vaidlustamiseks.

42. Samas, kui see oleks tõepoolest käesoleva hagi eesmärk, oleks lihtne näha, et see jääks saavutamata. Sellele saaks vastu väita, et komisjon jättis kõnealuse direktiivisätte ettenähtud ajal vaidlustamata, kuigi tal oleks olnud lihtne seda teha, sest tegemist oli tema ettepanekul vastuvõetud meetmega ning seega oli ta selle vastuvõtmise ajal hästi kursis selle sisu ja mõjudega. Seepärast ei saanud ta reageerida mitu aastat hiljem, vaidlustades õigusakti muude kui selle toimimispõhimõtetes ettenähtud vahenditega; veel vähem võis ta rakendada liikmesriigi kohustuse rikkumise menetlust, millel oleks mõju nii meetme autorile kui adressaadile, või mis pigemini mõjutaks esimest viimase kaudu.

43. Niisiis, juhul kui eesmärk oleks olnud seada kahtluse alla mitte ainult Kreeka valitsuse käitumine, vaid ka direktiivi 92/83 artikli 23 lõige 2, millele nimetatud käitumine tugines, oleks see hagi tulnud vastuvõetamatuks tunnistada, kuna see eirab asutamislepinguga loodud õiguskaitsvahendite süsteemi.¹⁴

14 — Vt selle kohta hoolimata erinevatest asjaoludest 12. novembri 1981. aasta otsus kohtuasjas 799/79; Bruckner v. komisjon (EKL 1981, lk 2697, punkt 19), milles Euroopa Kohus leidis, et „kuigi pool võib algatada kohtuasja kahju hüvitamise nõude esitamise abil, ilma et ükski õigusnorm kohustaks teda taotlema temale kahju tekitanud õigusvastase meetme tühistamist, ei või ta sel teel mõõda minna seda õigusvastasust puudutava ja majanduslikult sama tulemuse saavutamisele suunatud nõude vastuvõetamatusesest“. Vt ka 15. detsembri 1966. aasta otsus kohtuasjas 59/65; Schreckenberg (EKL 1966, lk 733) ja 12. novembri 1981. aasta otsus kohtuasjas 543/79; Birke v. komisjon (EKL 1981, lk 2669, punkt 28).

44. Siiski, nagu ma olen juba maininud, eitab komisjon kindlalt menetluse kuritarvitamist. Komisjon on korduvalt öelnud, et ainus eesmärk on selle tuvastamine, et Kreeka kõnealune regulatsioon on vastuolus EÜ artikliga 90. Komisoni eesmärk ei olnud mingil moel selle direktiivi sätete kahtluse alla seadmine, mida see regulatsioon pidi rakendama.

45. Kui see on nii, siis ei näe ma põhjust, miks mitte arvestada toodud asjaolusid käesoleva hagi eesmärkide määratlemisel; eriti kuna komisjon on selle kohta esitanud detailse põhjenduse.

46. Komisjoni väitel esitas ta liikmesriigi kohustuste rikkumise hagi, selle asemel et esitada tühistamishagi EÜ artikli 230 alusel, kuna tema arvates ei olnud käesoleva asja sisuks mitte nimetatud direktiivisäte, vaid Kreeka valitsuse käitumine.

47. Komisjoni sõnul ei nõua vaidlusalune säte vaidlustatud maksusüsteemi kehtestamist, vaid jätab vabaduse valida, kas, kuidas ja millal see kehtestada. Kreeka Vabariigi

otsus, mitte direktiivi säte, oli käesoleva hagi esemeks ja samal põhjusel ei saanud liikmesriigi kohustuste rikkumise menetlust algatada enne vastava otsuse vastuvõtmist Kreeka valitsuse poolt.

92/84, mis, nagu juba selgitatud (vt eespool punkt 10), keelab liikmesriikidel põhimõtteliselt kohaldada teatavatest künnistest madalamaid maksumäärasid.

48. Tuleb siiski märkida, et isegi komisjoni väljatoodud eeldustest lähtudes on raskusi tema arutluskäigu järgimisega.

51. Teiste sõnadega, vastavalt komisjoni enda mõõndusele oli Kreekal võimatu kohaldada seda sätet asutamislepingu sätetega kooskõlas oleval viisil (Socridise kohtuotsus, viidatud eespool punktis 32); paradoksaalsel kombel oli tal ainult „vabadus” selles sättes antud erandit mitte kasutada. Komisjoni sõnul oli see sellegipoolest see, mida liikmesriik oleks pidanud tegema, et hoiduda EÜ artikli 90 rikkumisest.

49. Direktiivi 92/83 artikli 23 lõikest 2 nähtub selgelt, et Kreekal oli õigus otsustada, kas ja millal kasutada talle antud valikuvõimalust, aga samuti on selge, et liikmesriigil ei olnud tegelikult vabadust otsustada, kuidas seda valikuvõimalust kasutada.

50. Nagu komisjon on mõõnnud, oli Kreekal kolm võimalust: ta oleks võinud lihtsalt kasutada direktiivi 92/83 artikli 23 lõikes 2 ettenähtud erandit, kui sel juhul oleks ta (hageja väitel) rikkunud EÜ artiklit 90; või ta oleks võinud laiendada *ouzo* jaoks ettenähtud erandit teistele ja/või võistlevatele toodetele, millisel juhul ta oleks rikkunud direktiivi

52. Lisaks asjaolule, et see muudaks need, kellele õigusakt on adresseeritud, vastutavaks niisuguse käitumise õiguspärasuse kindlaksmääramise eest, mille jaoks see volituse annab, tõusetub ka küsimus, miks ja mis alusel oleks Kreeka valitsus pidanud kindlaks tegema, et ta võib/peab selle iseseisvalt välja selgitama. See on nii, eriti kuna ühenduse seadusandja oli juba omalt poolt seda teinud, andes formaalselt volituse erandi kehtestamiseks; komisjon ise ei olnud seda ettenähtud ajavahemiku jooksul (ja märkimisväärse aja jooksul peale seda) vaidlustanud; sätte tähendus on täiesti selge ja sõltumata põhjustest volitati teisi liikmesriike (nagu Prantsusmaa) sama aktiga ja täpselt samadel

tingimustel kehtestama identseid erandeid. Kas Kreeka valitsus ei võinud erandi õiguspärasusega seoses jõuda komisjonist erinevale järeldusele, leides (nagu ta seda teebki), et *ouzo* ja teiste küsimuse all olevate jookide vahel ei ole sarnasusi ning erandiga antud erineva kohtlemise volitust õigustas piirkondliku või tavapärase toote kaitsmine? Ja kui ta olekski jõudnud sellele järeldusele, siis kes, kuidas ja millal oleks pidanud talle ütleva, et see on ekslik? Kas komisjon, kui ja siis kui ta otsustab seda märgata?

miks teatavates sätetes korratakse seda keeldu otsesõnu,¹⁵ kuid mitte artiklis 23. Igal juhul kinnitab asjaolu, et normid erinevad omavahel, seda, et ühenduse seadusandja soovis Kreekale seoses *ouzo*'ga antud volitusega ka tegelikult teha erandi direktiivis sätestatud üldreeglitest.

53. Teisest küljest, endiselt komisjoni loogikat järgides, direktiivi preambuli 17. põhjenduses toodu, mille kohaselt juhul, kui liikmesriikidel on õigus kohaldada vähendatud aktsiisimaksumäärasid, „ei tohiks vähendatud määrad põhjustada konkurentsimoontusi siseturul” (vt eespool punkt 33), ei kujuta minu arvates endast hoiatust Kreeka valitsusele.

55. Seetõttu ei leia ma, et seisukohta, et erandi kohaldamine on õigusvastane, saab kasutada sellise vastupidise eneseregulatsiooni õigustamiseks, nagu komisjon seda Kreekalt nõuab.

56. Sellele järeldusele ei räägi vastu ka Barberi kohtuotsus, millele komisjon minu meelest ekslikult oma seisukoha toetuseks viitab (vt eespool punkt 37). Märgin, et selles kohtuasjas küsiti Euroopa Kohtult (ilma ühe poole ühepoolse hinnanguta) eelotsust asutamislepingu üldreegli (EÜ artikli 119) kohal-

54. Ei ole lõpuni selge, kas see põhjendus puudutab kõiki juhtumeid, mille korral see direktiiv lubab liikmesriikidel kohaldada vähendatud maksumäärasid. Ka ei ole selge,

15 — Vt nt direktiivi 92/83 artiklit 4, mille lõikes 1 volitatakse liikmesriike kohaldama väikestes iseseisvates õlletehastes pruulitud õllele vähendatud aktsiisimaksumäärasid, kuid mille lõige 3 selgitab, et samas peavad nad tagama, et kõiki vähendatud maksumäärasid, mida nad kehtestada võivad, „kohaldataks samamoodi õlle suhtes, mis on nende territooriumile tarnitud teistes liikmesriikides asuvatest väikestest iseseisvatest õlletehastest” ja et „ühtki teistest liikmesriikidest pärit üksiktarnet ei maksustataks suurema maksuga kui sellele täpselt vastavat siseriiklikku tarnet”. Vt ka artikli 22 lõigetes 1 ja 3 toodud sarnaseid sätteid vähendatud maksumäärade kohaldamise kohta väikestes piiritusetehastes toodetud etanooli suhtes (vt eespool punkt 7).

damisala kohta. Selle otsuse tulemusel vähenes sellele sättele tugineva direktiivi kohaldamisala tunduvalt ja sellega liikmesriikidele antud tegutsemisvolitus osutus selle sättega vastuolus olevaks.

Euroopa Kohus tuvastaks, et Kreeka rikkus direktiivi artikli 23 lõikes 2 antud volitust kasutades asutamislepingut.

57. Lisaks muudele järeldustele, mis ma sellest pretsedendist allpool tuletan (vt punkt 61), märgiksin seoses praegu kõne all oleva küsimusega üksnes seda, et Euroopa Kohus leidis, et neil asjaoludel olid liikmesriigid „õigustatud mõistlikult arvama”, et direktiivi kohaldamine oli korrektne ja seetõttu ei saanud neid karistada eelneva käitumise eest (punkt 43). See kinnitab, et liikmesriikide pädevuses ei ole neile teatavaks käitumiseks volitusi andvate (kõnealusel juhul tunduvalt vähem selgelt kui käesoleval juhul) ühenduse sätete õiguspärasuse kontrollimine.

59. See arutluskäik ei ole minu meelest siiski asjaoludega kooskõlas. Nagu ma just välja tõin, andis Kreeka valitsusele kõnealuseks käitumiseks volituse just ülalmainitud direktiivisäte, mis ei jätnud talle mingit kaalutlusulatust. Seetõttu ei vaidlustata praeguses asjas mitte selle direktiivi artikli 23 lõike 2 (millele kooskõla kõnealuse sättega ei ole mingil moel küsimuse alla seatud) *kohaldamisviisi*,¹⁶ vaid lihtsalt selle sätte *kohaldamise asjaolu*, s.o lihtsalt asjaolu, et kasutati selle sättega antud õigust.

58. Komisjon võiks vastu vaielda (ja kui ma õigesti aru saan, siis vaidlebki), et käesoleva hagi eesmärgiks oli teatud küsimuste väljatoomine, mis ehk ei ole Kreeka valitsusele selged, sealhulgas selle taotlemine, et

60. Mul on raske mõista, kuidas lihtsalt üksikisikule õigusi andva sätte kohaldamine võiks kaasa tuua asutamislepingu rikkumise, ilma selle õiguse aluseks oleva sätte õiguspärasust küsimuse alla seadmata. On ainult kaks võimalust: see säte on kas õiguspärane,

16 — Veelgi enam, Kreeka Vabariik on algest peale väitnud, ilma et seda oleks ümber lükatud, et vaidlustatud siseriikliku sätte puhul on tegemist direktiivi 92/83 artikli 23 lõike 2 sõnasõnalise ülevõtmisega Kreeka õiguskorda.

millisel juhul on õiguspärane ka selle sättega antud õiguse kasutamine; või see ei ole õiguspärane, millisel juhul on küsimuse all selle õiguse aluseks olev õiguslik alus, mitte (või mitte ainult) selle kasutamise õiguspäratus. Vastupidisel juhul tundub mulle raske väita, et säte on õiguspärane, kuid sellega kooskõlas olev individuaalne käitumine mitte.

sätte õiguspärasuse kindlakstegemiseta võimalik kontrollida vastava käitumise õiguspärasust.

61. Eespool viidatud Barberi kohtuotsus toetab seda arutluskäiku. Tuli välja, et niivõrd, kui võrd probleem puudutas sellesse kohtuasja kaasatud liikmesriikide käitumist, ei olnud teisese õiguse normid, mis andsid vastavaks käitumiseks volituse, EÜ artikliga 119 hõlmatud. Järelikult vaidlustati pigem õigusnormid kui nendekohane käitumine. Ja nagu eespool välja toodud, tegi nõukogu komisjoni ettepanekul neisse vastavad parandused.

63. Samas, nagu eespool punktis 36 välja toodud, väidab komisjon siiski, et vaidlustust käitumist tuleks kontrollida *kui sellist*, seega ilma seda selle aluseks oleva ühenduse õigusnormiga seondamata, kuna sellise käitumise jätkumist ei saa õigustada ühegi asjaolu, ka mitte õiguskindluse põhimõttega. Seega ei olnud tähtsust asjaolul, et seda sätet ei olnud tühistatud ja, nagu käesolevas asjas, ei saanud vaidlustada tühistamishagi aegumise tõttu.

62. Seetõttu tundub mulle, et ka see pretendent kinnitab, et liikmesriikide käitumine ja selleks volituse andev direktiivi säte on lahutamatu seotud ja et seetõttu ei ole ilma

64. Minu arvates tuleb selline väide kindlalt tagasi lükata: mitte ainult sellepärast, et see on vastuolus eespool (punktis 60) esitatud loogiliste argumentidega, vaid eelkõige seetõttu, et sellega kaasnevad äärmiselt tõsised ja õigustatud probleemid. See tooks vältimatult kaasa süsteemi õiguskindluse märgatava puudumise või isegi destabiliseerumise, kuna ühenduse õigusakti adressaadid ei saaks enam tugineda akti õiguslikule mõjule, eriti sellega antud õigustele.

65. Kokkuvõttes on komisjoni väide otseses vastuolus ühenduse õiguskorra väljakujunenud aluspõhimõtetega ehk põhimõtetega, mis tuleks õigustamatult ja põhjendamatult ohvriks tuua nende tegemata jätmisele, kes võiksid või saavad kontrollida õigusakti õiguspärasust. Ma pean silmas muidugi õiguskindluse põhimõtet ja sellega loomulikult kaasnevat põhimõtet, et ühenduse õigusaktide õiguspärasust eeldatakse.

67. Sellegipoolest ei ole ükski neist tingimustest käesoleval juhul täidetud, kuna, nagu ma juba korduvalt olen öelnud, direktiivi 92/83 artikli 23 lõike 2 õiguspärasust ei seatud mingil moel küsimuse alla.

68. Aga kui see on nii, s.o kui eeldada, et Kreeka käitumiseks volituse andev ühenduse õigusnorm on õiguspärane ja seega võimeline looma õiguslikke tagajärgi, tuleneb eelnevatest kaalutlustest vältimatult, et selle normiga volitatud käitumist, s.o käeoleval juhul liikmesriigi meedet, tuleb samuti pidada õiguspäraseks.

66. Selle põhimõtte tõttu eeldatakse reeglina, et ühenduse institutsioonide õigusaktid on õiguspärased ja loovad õiguslikke tagajärgi seni, kuni neid pole põhilepingutes ettenähtud juhtudel, vormis ja tähtaegadel kehtetuks tunnistatud,¹⁷ s.o niikaua, kuni need vastu võtnud institutsioon ei ole neid tühistanud, neid ei ole tühistatud tühistamishagi menetluse raames, jäetud kohaldamata EÜ artikli 241 alusel või tunnistatud kehtetuks eelotsusemenetluses vastavalt EÜ artiklile 234. Need sätted on mõeldud „õiguskindluse tagamiseks, hoides ära õiguslikke tagajärgi omavate ühenduse meetmete lõpmatu vaidlustamise”.¹⁸

69. Seetõttu tuleb teha järeldus, et komisjoni väitel puudub loogiline alus ja käesoleva asja aluseks olev hagi on põhjendamatu.

70. Pärast eespool öeldut ja enne kokkuvõtte tegemist sooviksin lisada, et eelnevate kaalutluste eesmärgiks ei ole alahinnata komisjoni hagiga tõstatatud põhimõttelist küsimust või vajadust leida kohased lahendused käesolevaga asjaga sarnastele juhtumitele, mille puhul tulemuseks võib olla komisjoni poolt asutamislepingu üldreeglitega vastuolulisteks peetavate olukordade püsimine. Tõsiasi on siiski see, et kui komisjon mis tahes põhjusel ei kasutanud ettenähtud aja jooksul oma võimu selle olukorra suhtes,

17 — Vt selle kohta 12. juuli 1957. aasta kohtuotsus liidetud kohtuasjades 7/56, 3/57–7/57: Dineke jt v. Alta Autorità (EKL 1957, lk 81); 15. juuni 1994. aasta otsus kohtuasjas C-137/92 P: komisjon v. BASF jt (EKL 1994, lk I-2555, punkt 48) ja 8. juuli 1999. aasta otsus kohtuasjas C-245/92 P: Chemie Linz v. komisjon (EKL 1999, lk I-4643, punkt 93).

18 — 30. jaanuari 1997. aasta otsus kohtuasjas C-178/95: Wiljo (EKL 1997, lk I-585, punkt 19). Vt ka 9. märtsi 1994. aasta otsus kohtuasjas C-188/92: TWD (EKL 1994, lk I-833, punkt 16) ja 15. veebruari 2001. aasta otsus kohtuasjas C-239/99: Nachi Europe (EKL 2001, lk I-1197, punkt 29).

võib ja peab ta oma ülesannete täitmiseks püüdma seda parandada oma volituste raames ja kõiki õigussüsteemis kehtivaid võimalusi kasutades ja kui vaja, siis esitama muudatusettepaneku või tühistamishagi nagu Barberi kohtuasjas. Ta ei saa siiski oma ülesannete raames muuta selle süsteemi täpseid aluspõhimõtteid, isegi kui selle tulemusena kehtima jäävate olukordade õiguspärasus on kaheldav. Selles ei oleks tõepoolest midagi uut ega ebaharilikku, kuna õiguskordadelt ei nõuta, et nad oleksid täiuslikud, kuid nad peavad alluma reeglitele, mille hulka kuulub ka õiguskindluse põhimõte.

71. Kokkuvõttes teen seepärast Euroopa Kohtule ettepaneku, et käesoleva asja aluseks olev hagi on põhjendamatu ja tuleb seetõttu jätta rahuldamata.

C. Põhiküsimus

72. Tehtud ettepanek muudab hagi sisuliste küsimuste käsitlemise mittevajalikuks. Terviklikkuse eesmärgil ja ainult eelneva jätkuks

esitan mõned arutluskäigud ka nende küsimuste kohta.

Poolte argumentid

73. Komisjon heidab Kreekale ette, et viimane on kehtestanud *ouzo*'le, s.o olulisimale Kreekas toodetud alkohoolsele joogile teiste alkohoolsete jookide, nagu džinn, viin, viski, rumm, suhtes kohaldatavast aktsiisimäärast 50% madalama aktsiisimaksumäära. Komisjoni arvates tähendab see EÜ artikliga 90 keelatud diskrimineerimist niivõrd, kuivõrd diskrimineerivalt maksustatakse jooke, mida selle sätte tähenduses peetakse sarnasteks jookideks.

74. Komisjon väidab, et nende sarnasus tuleneb esiteks direktiivist 92/83, mis liigitab loetletud joogid samasse maksukategooriasse („etanool”), kui neil on suur alkoholisisaldus. Komisjoni väitel tuleneb ka Euroopa Kohtu otsusest C-302/00¹⁹, et samasse maksukategooriasse kuulumine viitab, et vastavad tooted on sarnased EÜ artikli 90 tähenduses.

¹⁹ — 27. veebruari 2002. aasta otsus kohtuasjas C-302/00: komisjon v. Prantsusmaa (EKL 2002, lk I-2055, punkt 27).

75. Komisjon lisab, viidates Euroopa Kohtu otsustele 171/78²⁰ ja C-230/89²¹, mille juurde ma hiljem tagasi pöördun, et kõnealuste jookide sarnasust ei välista asjaolu, et selliste toodete tarbimiseharjumused on erinevad, selles mõttes, et *ouzo*'t juuakse reeglina eelroa või põhikäigu kõrvale, samas kui teisi alkohoolseid jooke juuakse kas aperitiivide või digestiividena.

järeldusele jõudmise välistamiseks tegi Euroopa Kohus otsuse, et alkohoolsete jookide sarnasuse üle otsustamisel EÜ artikli 90 tähenduses ei ole kriteeriumiks mitte see, kas nad on identsed, vaid see, kas nad on sarnased.

76. Komisjon väidab vastupidi, et *ouzo* ja teiste alkohoolsete jookide sarnasus on ilmne asjaolu tõttu, et seda toodetakse nagu enamikku teisigi jooke teatavate toorainete destilleerimise teel, see on umbes sama alkoholisisaldusega (37,5%), see vastab tarbijate seisukohalt samadele vajadustele ja seda võib juua puhtalt või lahjendatult.

78. Lisaks lükkas Euroopa Kohus kohtuotsuses C-230/89²² tagasi Kreeka ametivõimude väite, et *ouzo* ja viski ei ole sarnased, kuna *ouzo* on Kreeka traditsiooniline jook, mille joomine on Kreekas laialt levinud, samas kui viskit peavad tarbijad luksustooteks.

77. Komisjon möönab, et see jook erineb mõnes mõttes teistest alkohoolsetest jookidest, eriti oma maitse poolest, mis tuleneb teatavate aromaatsete ainete kasutamisest, ja asjaolu poolest, et seda destilleeritakse tsükliilise toimega vaskdestillaatoris. Sellegipoolest ei saa neid erinevusi pidada määravaks alkohoolsete jookide sarnasuse üle otsustamisel, sest sellisel juhul ei saaks ühtegi jooki ühegi teisega sarnaseks pidada. Just sellisele

79. Igal juhul ei piisa komisjoni väitel sellest, et *ouzo* on traditsiooniline toode, selle teistest määruse nr 1576/89 artikli 1 lõikes 4 loetletud jookidest eristamiseks, kuna paljusid neist jookidest toodetakse traditsioonilisel viisil ja seostatakse mingil määral nende oma päritolumaal kommehete ja tava-dega.

20 — 27. veebruari 1980. aasta otsus kohtuasjas 171/78: komisjon v. Taani (EKL 1980, lk 447).

21 — 18. aprilli 1991. aasta otsus kohtuasjas C-230/89: komisjon v. Kreeka (EKL 1991, lk I-1909, punkt 9).

22 — Eespool viidatud 18. aprilli 1991. aasta otsus kohtuasjas C-230/89: komisjon v. Kreeka.

80. Lisaks, kui kõnealuste toodete sarnasus on kindlaks tehtud, ei saa komisjoni väitel vaidlustatud maksumeedet õigustada asjaoluga, et direktiiv 92/83 volitab mõnel juhul kohaldama vähendatud maksumäära. Kreeka aga kohaldab käesoleval juhul vähendatud maksumäära ainult rahvuslikule alkoholisele joogile, teiste liikmesriikide sarnaste toodete kahjuks.

Hinnang

81. Ka ei saa Kreeka poolt kohaldatava vaidlusluse meetme õigustamiseks kasutada direktiivi 92/84 artiklit 7, sest kuigi see lubab Kreekal kohaldada vähendatud maksumäära teatud piirkondades tarbitavale etanoolile, puudutab see säte antud joogi tarbimist, mitte tootmist ja ei välista mingil juhul sama erandi laiendamist teistest liikmesriikidest pärit toodetele.

82. Kreeka asub muidugi vastupidisele seisukohale, vaidlustades komisjoni väited punkthaaval põhjustel, mida käsitlen allpool.

83. Enne poolte argumentide suhtes seisukoha võtmist pean välja tooma, et komisjon on käesoleva kohtuasja aluseks olevas hagiavalduses, repliigis ja kohtuistungil otseselt kinnitanud, et käesolev hagi on seotud ainult EÜ artikli 90 esimese lõigu väidetava rikkumisega.

84. Sellest järeldub, et ainus sisuline küsimus, mille Euroopa Kohus peaks käesolevas asjas lahendama, on see, kas *ouzo* on või ei ole sarnane teiste komisjoni poolt mainitud toodetega, nagu viski, džinni, rummi või viinaga. Juhul kui ta seda on, tähendaks ainult *ouzo* suhtes vähendatud maksumäära kohaldamine EÜ artikli 90 esimese lõigu rikkumist, kuna määruse nr 1576/89 artikli 1 lõike 4 punkti o alapunkti 3 kohaselt toodetakse *ouzo*'t ainult Kreekas (vt eespool punkt 9), samas kui viskit, džinni, rummi ja viina toodetakse peamiselt teistes liikmesriikides. Vastupidi, kui *ouzo* ei ole sarnane jook või kui pole piisavalt tõendeid, mis kinnitaks selle sarnasust, tuleb hagi tunnistada põhjendamatuks ja seetõttu rahuldamata jätta, kuna Euroopa Kohtul ei ole isegi mitte teise võimalusena palutud kindlaks teha, kas kõnealune maksusüsteem lubab protektsionismi, mis on vastuolus nimetatud artikli 90 teise lõiguga.

85. Lisaks sooviksin veel esialgse märkusena öelda, et käesoleva kohtuasja pooled tuginevad peamiselt Euroopa Kohtu praktikale, mis antud valdkonnas on küllalt laiaulatuslik. Lisaks viitab kohtupraktika enamasti konkreetsetele toodetele ja on seetõttu mõjutatud spetsiifilistest asjaoludest ning sel põhjusel on pooled saanud viidata samadele pretendentidele erinevate argumentide toetuseks.

86. Pärast neid eelmärkusi analüüsiksin käesolevas kohtuasjas esitatud argumente, alustades punktist, mida ei ole minu arvates vaidlustatud. Euroopa Kohtu praktikast tuleneb, et toodete sarnasuse kindlakstegemiseks EÜ artikli 90 tähenduses „on vaja hinnata, kas neil on sarnased tunnused ja kas nad rahuldavad tarbijate seisukohalt samasuguseid vajadusi; kriteeriumiks ei ole mitte nende täpne identsus, vaid see, kas nende otstarve on sarnane või võrreldav”.²³

87. Täpsemalt, selleks et teha kindlaks, kas kaks alkohoolsete jookide liiki on sarnased, „tuleb esmalt mõlema liigi puhul hinnata teatavaid objektiivseid tunnuseid, nagu nende päritolu, valmistamisviis ja nende

organoleptilised omadused, eriti maitse ja alkoholisisaldus, ja teiseks hinnata, kas mõlemad joogikategooriad rahuldavad tarbijate seisukohalt samu vajadusi”.²⁴

88. Selleks et pidada kaht alkohoolsete jookide kategooriat sarnaseks EÜ artikli 90 tähenduses, peavad nad rahuldama kaht tingimust: neil peavad olema ühesugused „teatavad objektiivsed tunnused” ja nad „peavad rahuldama tarbijate seisukohalt samu vajadusi”.

89. Samast kohtupraktikast tuleneb ka, et selleks ei piisa ainult ühe tingimuse täitmisest, vaid täidetud peavad olema mõlemad tingimused. Euroopa Kohus on öelnud, et kahte alkohoolset jooki, „mille olulised tunnused on põhimõtteliselt erinevad” (nt nende tootmismeetod või nende organoleptilised

23 — Eespool viidatud 27. veebruari 2002. aasta otsus kohtuasjas C-302/00: komisjon v. Prantsusmaa, punkt 23. Vt selle kohta ka 17. veebruari 1976. aasta otsus kohtuasjas 45/75: Rewe (EKL 1976, lk 181, punkt 12) ja 11. augusti 1995. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-367/93–C-377/93: Roders (EKL 1995, lk I-2229, punkt 27).

24 — Eespool viidatud kohtuotsus liidetud kohtuasjades C-367/93–C-377/93: Roders, punkt 27. Vt selle kohta ka 4. märtsi 1986. aasta otsused kohtuasjas C-106/84: komisjon v. Taani (EKL 1986, lk 833, punkt 12) ja kohtuasjas 243/84: Walker (EKL 1986, lk 875, punkt 11).

omadused) ei saa pidada sarnasteks vaid põhjusele, et neid võidakse „tarbida samal viisil”.²⁵

90. Kohaldades neid põhimõtteid käesolevale asjale, toaksin kõigepealt seoses kõnealuste toodete objektiivsete tunnustega välja, et *ouzo* ja teiste asjaomaste toodete vahel on mõningaid sarnasusi, näiteks nende kõrge alkoholisisaldus ja neis sisalduva alkoholi põllumajanduslik päritolu. Sellegipoolest erinevad nad märkimisväärselt teiste oluliste tunnuste, nagu maitse, kasutatud toorainete ja tootmise meetodi poolest.

91. Veelgi enam, ka komisjon ise ei vaidlusta nende erinevuste olemasolu, kuid väidab, et kui need oleksid otsustavad EÜ artikli 90 kohaldatavuse kindlakstegemisel, ei saaks ühtegi alkoholset jooki mõne teisega sarnaseks pidada, samas kui, nagu me oleme juba näinud, on Euroopa Kohus leidnud, et toodete sarnasuse hindamisel ei ole kriteeriumiks mitte nende identsus, vaid sarnasus.

92. Märgin sellegipoolest, et nagu Kreeka valitsus on välja toonud, tohib nimetust „*ouzo*” kasutada ainult määruse nr 1576/89 artikli 1 lõike 4 punkti o alapunktis 3

kirjeldatud tooraineid ja valmistamismeetodeid kasutades toodetud alkoholsete jookide jaoks (vt eespool punkt 9). Täpsemalt toodetakse seda jooki aniisi- või apteegitilli seemneid, Chiose saarelt pärineva mastikspistaatsiat või teisi aromaatsid seemneid, taimi ja vilju kasutades destilleerimise teel traditsioonilises tsüklilise toimega 1000-liitrisel või väiksemas vaskdestillaatoris.

93. Järelikult toodetakse *ouzo*'t sellistest toorainetest ja sellise tootmise meetodiga, mis annavad sellele spetsiifilised organoleptilised tunnused, mis on selgelt eristatavad teiste alkoholsete jookide tunnustest. Nagu on näha määruse nr 1576/89 artikli 1 lõikest 4, on igal alkoholisel joogil hästi väljendunud organoleptilised tunnused.²⁶ Seetõttu — ning see on ka üldlevinud kogemus — ei

26 — Näiteks rummi on selles artiklis defineeritud kui „piiritusjook alkoholisisaldusega alla 96%, mis on saadud ainult alkoholikäärimisest ja destilleerimisest kas roosuhkru või suhkruroomahla enda töötlemisel tekkivast melassist või siirupist, kusjuures nimetatud destillaadil on märgatavad rummille iseloomulikud organoleptilised omadused” või kui „piiritus, mis on saadud ainult sellise suhkruroomahla alkoholikäärimisest ja destilleerimisest, millel on rummille iseloomulikud lõhnaomadused ja milles lenduvate ainete sisaldus 100%lise alkoholi hektoliitri kohta on 225 grammi [...]” (Kohtujuristi kursiv).

Viski on defineeritud kui „piiritusjook, mis on saadud sellise teraviljameski destilleerimisest,
— mida on magustatud selles sisalduva linnasediastiasiga koos teiste looduslike ensüümidega või ilma nendeta,
— mida on pämi abil kääritatud,
— mille alkoholisisaldus on alla 94,8% ja mille destillaadil on kasutatud toorainest tulenev lõhn ja maitse, ning mis on laagerdunud mitte suuremates kui 700liitristes puuvaatides vähemalt kolm aastat.”

25 — Eespool viidatud Walkeri kohtuotsus, punktid 12 ja 13.

saa *ouzo* maitset, rääkimata selle teiste mainitud jookide maitsega identseks pidamisest, nende jookide maitsega isegi mitte sarnaseks pidada.

söögikorda, peamiselt 18–44-aastaste inimeste poolt kohtades, kus pakutakse ainult juua (nagu baarid, pubid ja diskod). Märgin sellega seoses, et vastavalt Euroopa Kohtu seisukohale erinevad kangestatud veinid, nagu šerri ja madeira, lauaveinidest selle poolest, et „neid tarbitakse tavaliselt aperitiivide või dessertveinidena ja seetõttu vastavad nad tarbija seisukohalt erinevatele vajadustele”.²⁸

94. Märgin sellega seoses, et Euroopa Kohus on ühel teisel juhul leidnud, et kuigi vermuti alkoholisaldus on võrdne puuviljaveinidega, „tuleb sellegipoolest silmas pidada, et vermutit ei valmistata samadest toorainetest kui puuviljaveine, kuna lisaks puuviljaveinile etanooli lisamisele lisatakse ka väike kogus taimesegu, mis annab vermutile iseloomuliku maitse”. Sellest järeldub, et „vermuti organelptilised omadused ei lange kokku puuviljaveinide omadega ja need kaks joogikategooriat vastavad tarbijate erinevatele vajadustele”.²⁷

96. Komisjon väidab siiski, et tarbijate harjumused ei ole otsustav tegur toodete sarnasuse kindlaksmääramisel EÜ artikli 90 tähenduses. Nagu ma olen juba märkinud (vt punkt 75 eespool), viitab komisjon siinjuures kohtuotsustele 171/78: komisjon *v.* Taani ja C-230/89: komisjon *v.* Kreeka.

95. Seoses nimetatud vajadustega kinnitavad vaidlusaluste jookide erinevust ka teised tegurid. Nagu Kreeka valitsus on öelnud, ilma et komisjon oleks talle vastu väelnud, tarbitakse *ouzo*'t peamiselt põhiroa kõrvale (täpsemalt kala või traditsiooniliste Kreeka liharoogade kõrvale), peamiselt üle 45-aastaste inimeste poolt, traditsioonilistes kohtades (nagu maakõrtsid, kohvikud, restoranid ja „ouzeriid”), samas kui viskit, džinni, rummi või viina tarbitakse söögist eraldi või aperitiivi või digestiivina vahetult enne või pärast

97. Komisjon tsiteerib lõiku esimesena mainitud kohtuotsusest, milles Euroopa Kohus ütleb, et „asjaolu, et Taanis eelistavad tarbijad

27 — Eespool viidatud Rodersi kohtuotsus, punkt 33.

28 — *Ibidem*, punkt 32.

akvaviiti juua teatavate toitude kõrvale, ei takista selle joogi kasutamist teistel eesmärkidel või selle kasutamist vähemalt osaliselt teiste määramatu arvu liiki jookide asemel”.²⁹

98. Seda seisukohta tuleb siiski lugeda koos järgmises lauses sisalduva seisukohaga, millega Euroopa Kohus lisab: „Seetõttu võib öelda, et niivõrd, kuivõrd kõrgeima maksuääruga maksustatud alkohoolsed joogid *ei ole akvaviiti sarnased joogid* EÜ asutamislepingu artikli 95 [nüüd EÜ artikkel 90] esimese lõigu tähenduses, konkureerivad nad igal juhul akvaviitiga EÜ asutamislepingu artikli 95 [nüüd EÜ artikkel 90] teise lõigu mõttes”.³⁰ Minu arvates tuleneb sellest, et tarbijate harjumuste arvessevõtmine ei tarvitse olla asjakohane toodete omavahelise konkureerimise kindlakstegemiseks EÜ artikli 90 teise lõigu tähenduses, kuid sellest ei tulene tingimata, et nad on asjakohatud toodete sarnasuse kindlakstegemisel selle artikli esimese lõigu mõttes.

99. Minu arvates kehtib sama kaalutus ka teise kohtuotsuse — kohtuotsus komisjon v.

Kreeka — puhul, mida komisjon tsiteerib ja milles Euroopa Kohus samuti lahendas temale esitatud küsimuse, hinnates seda nii EÜ artikli 90 esimest kui teist lõiku silmas pidades. Seepärast, kui Euroopa Kohus ütleb selle otsuse punktis 9, et „jookide *võimaliku omavahel asendatavuse astme* kindlakstegemiseks on võimatu piirduda tarbijate harjumustega ühes liikmesriigis või teatavas piirkonnas”,³¹ ei pea ta tingimata silmas, et tarbijate harjumused on (suures osas) asjakohatud jookide sarnasuse kindlaksmääramise seisukohalt. Vastupidi, arvestades kohtu väljendusviisi on tõenäolisem, et ta pidas silmas, et need on seda (või on seda peamiselt) jookide omavahelise konkureerimise kindlakstegemise seisukohalt EÜ artikli 90 tähenduses.

100. Samal põhjusel ei leia ma, et samale kohtuotsusele viitav komisjoni väide, et Euroopa Kohus leidis selles asjas, et *ouzo* on viskiga sarnane, oleks määrav. Tegelikult piirdus Euroopa Kohus, ilma peatumata küsimuse juures, kas *ouzo* ja viski on sarnased joogid, väitega, et „jookide üldhulgas on määramatu arv jooke, mida võib pidada sarnaseks EÜ asutamislepingu artikli 95 [nüüd EÜ artikkel 90] esimese lõigu tähenduses ja isegi kui toodete vahel ei ole võimalik leida piisavat sarnasust, *on olemas*

29 — Eespool viidatud 27. veebruari 1980. aasta otsus kohtuasjas komisjon v. Taani, punkt 35.

30 — *Ibidem*. Kohtujuristi kursiiv.

31 — Eespool viidatud 18. aprilli 1991. aasta kohtuotsus C-230/89: komisjon v. Kreeka. Kohtujuristi kursiiv.

tunnuseid, mis on piisavalt omased kõikidele toodetele, nende omavahelise kas või osalise või potentsiaalse konkureerimise tuvastamiseks”.³² Ja Euroopa Kohus ütles üksnes sellest väitest lähtuvalt, et „asjaolu, et ouzo’t peetakse traditsiooniliseks Kreeka joogiks ja et selle joomine on Kreekas levinud, samal ajal kui viskit peetakse tarbijate poolt luksuskaubaks, ei ole sellest seisukohast oluline”.³³

101. Seepärast tundub mulle, et kõnealused joogid erinevad tegelikult nii oma iseloomulike tunnuste, nagu maitse, kasutatavad toormaterjalid ja tootmismeetodid, kui ka tarbijate vajaduste seisukohalt.

102. Mis puutub vastuväitesse, et kõnealused alkohoolsed joogid kuuluvad vastavalt direktiivi 92/83 artiklile 19 ning sellele järgnevatele artiklitele maksustamise eesmärkidel samasse kategooriasse („etanol”), siis ma leian, et see vastuväide ei ole otsustava tähtsusega.

32 — Eespool viidatud 18. aprilli 1991. aasta kohtuotsus C-230/89: komisjon v. Kreeka, punkt 8. Kohtujuristi kursiiv.

33 — *Ibidem*, punkt 9.

103. Olen ühel meelel Kreeka valitsusega, et see asjaolu ei tõenda iseenesest, et kõnealused tooted on sarnased EÜ artikli 90 tähenduses. Direktiivi preambuli kolmandast ja neljandast põhjendusest nähtub, et kõnealune kategooria põhineb ühise tollitariifistiku kombineeritud nomenklatuuriga kehtestatud nimekirjal, mis väljakujunenud kohtupraktika kohaselt võib viidata, kuigi mitte ümberlükkamatult, et tooted on sarnased.³⁴

104. Sellele järeldusele ei räägi minu arvates vastu ka kohtuotsus C-302/00,³⁵ mida komisjon oma argumentide toetuseks on tsiteerinud (vt eespool punkt 74). Selles kohtuotsuses tugines Euroopa Kohus heleda ja tumeda tubaka toodete sarnasuse kindlakstegemisel peamiselt asjaolule, et neil on sarnased omadused ja nad rahuldavad tarbijate samu vajadusi (punktid 24–26), ja lisas ainult kõrvalise mõttena asjaolu, et neile laieneb sama maksurežiim ja nad kuuluvad

34 — Vt 27. veebruari 1980. aasta otsus kohtuasjas 169/78: komisjon v. Prantsusmaa (EKL 1980, lk 347, punkt 31); 15. juuli 1982. aasta otsus kohtuasjas 216/81: Cogis (EKL 1982, lk 2701, punkt 8) ja 4. märtsi 1986. aasta otsus kohtuasjas 106/84: komisjon v. Taani (EKL 1986, lk 833, punkt 17).

35 — Eespool viidatud 27. veebruari 2002. aasta kohtuotsus komisjon v. Prantsusmaa.

koondnomenklatuuris samasse alajaotusse (punktid 27 ja 28).

koha toetuseks. Lisaks, nagu olen juba märkinud, ei palunud komisjon Euroopa Kohtul teise võimalusena kontrollida, kas kõnealused joogid on omavahel konkureerivad selle sätte teise lõigu tähenduses.

105. Lisaks tundub mulle, et nagu Kreeka valitsus on välja toonud, kinnitab seda, et maksustamise eesmärgil „etanooliks“ klassifitseeritud joogid ei ole tingimata omavahel sarnased, asjaolu, et palju madalama alkoholisisaldusega joogid kui *ouzo* (mille alkoholisisaldus on 37,5%) kuuluvad samuti samasse liiki. Direktiivi 92/83 artikli 20 kohaselt kuuluvad mõiste „etanool“ alla „kõik tooted, mille tegelik alkoholisisaldus on üle 1,2 mahuprotsendi ja mis kuuluvad CN-koodide 2207 ja 2208 alla [...]” ja „CN-koodide 2204, 2205 ja 2206 alla kuuluvad tooted, mille tegelik alkoholisisaldus on üle 22 mahuprotsendi”. See kinnitab, et sellesse kategooriasse kuuluvad tooted ei ole tingimata sarnased, kuna võimatu on pidada sarnaseks jooke, mille alkoholisisaldus on vastavalt 2%, 24% ja 37,5%.

107. Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt „peab liikmesriigi kohustuste rikkumise menetluses komisjon tõendama väidet, et kohustust ei ole täidetud”. Täpsemalt, „komisjon peab esitama Euroopa Kohtule kohustuse rikkumise tuvastamiseks vajalikud andmed, tuginemata mingitele oletustele”,³⁶ vastupidisel juhul on hagi vastuvõetamatu.

108. Minu arvates on käesolevas asjas toimunud just see. Sellest tuleneb, et käesoleva kohtuasja aluseks olev hagi on põhjendamata ja tuleb jätta rahuldamata.

106. Kokkuvõttes tundub mulle, et ükski komisjoni esitatud argumentidest ei ole võimeline veenvalt näitama, et kõnealused joogid on sarnased EÜ artikli 90 esimese lõigu tähenduses, ja teisest küljest tundub, et on objektiivseid tõendeid vastupidise seis-

36 — 6. novembri 2003. aasta otsus kohtuasjas C-434/01: komisjon v. Ühendkuningriik (EKL 2003, lk I-13239, punkt 21, milles sisalduvad täiendavad viited). Vt selle kohta ka 16. detsembri 1992. aasta otsus kohtuasjas: komisjon v. Kreeka (EKL 1999, lk I-6735, punkt 22), 9. septembri 1999. aasta otsus kohtuasjas C-217/97: komisjon v. Saksamaa, (EKL 1999, lk I-5087, punkt 22) ja 14. detsembri 2000. aasta otsus kohtuasjas: komisjon v. Prantsusmaa (EKL 2000, lk I-11499, punkt 30).

IV. Kohtukulud

109. Kodukorra artikli 69 lõike 2 alusel on kohtuvaidluse kaotanud pool kohustatud

hüvitama kohtukulud, kui vastaspool on seda nõudnud. Kuna Kreeka Vabariik on kohtukulude hüvitamist nõudnud, leian eelnenud kaalutluste valguses, et see taotlus tuleks rahuldada.

V. Ettepanek

110. Esitatud põhjendustest lähtudes teen Euroopa Kohtule ettepaneku:

1. Jätta hagi põhjendamatusesse tõttu rahuldamata.
2. Mõista kohtukulud välja komisjonilt.